on tali valge mütsi pähe surunud ja ta näib unistavat muistseist ajust, mil lõkendav ohvrituli teda soojendas. Oksastikus häälitsevad ja toituvad linnukesed. — On üldse huvitav suhe linna ja tagamaa vahel," mis talvel linna puiestikkude miljöös kaasmõjuvaks saab. Sellal kui osa linnalinde rändab tagamaale suvitama, asub maalt — kus toitlusolud südatalvel kitsaks muutuvad — rohkesti „tiiblasi" mõneks kuuks linna ‚talvitama', kasutades siinseid lahedamaid elutingimusi ja toitlusvõimalusi. Tuntud ornitoloogi M. Härms'i tähelepanekute järele on need linnud, kes ülalnimetatud põhjusil talvel rohkel arvul linna asuvad ning isegi linnasüdames teotsevad, kõige pealt hall vares *(Corvus cornix)*, maal elutsevad hakid *(Colaeus monedula)* ja talvike *(Emberiza citrinella)*. „Palju teisi linde meelitavad talveks linna selle puiestikes rikkalikult leiduvad puuseemned ja puudel valminud vili. Mainitud toitu hävitamas näeme iseäranis Toomimäel rohkesti leevikesi *(Pyrrhula pyrrhula)*, siisikeste *(Spinus spinus)* ja urvalindude *(Acanthis linaria)* salkkondi, aga ka põhja poolt ilmunud siid-hallikuuelisi ja suuretutilisi siidisabu *(Bombycilla garrula)* ning kaunis tihti ka männileevikesi *(Pinicola enucleator)*. Peale nende nähakse talvel linnas mõnd pasknääri, suurt kirjurähni, mõnel aastal isegi kuuse- või koguni kaugel põhjas pesitsevat valgetriip-käbilindu" (243). Sagedamini nähakse talve jooksul ka puukoristajaid pesitsevat ja kuuldakse kuldpea-põialpoiste pikkpeent ‚siit-siit' linna piires, kuna muidu neid harva näha on. Ornad linnukesed peidavad endid külma tuule eest okaspuude tihedusse ja aistijal on võimalus vaid hõbekeelse hommikuse talvekontserdi järele orkestri koosseisu üle otsustada, kuna vahel vilgub ka ära-andlikult helekollane peakene tumerohelisest kuuseoksastikust. Hall vares ehitab oma pesa mõne puu otsa, kuna hakid pesitsevad Toomikiriku varemeis, müüride õõntes ning linnasüdame tornides ja pööravad lõbusa teotsemise ning kärarikka ülespidamisega tähelepanu enda peale. Paigalindudena leidub väga tihti rasvatihaseid ja koduvarblasi, kuna metsvarblased, ohakalinnud, leevikesed ning suurnokk-vindid — olgugi aasta läbi puiestikes, aedades elutsedes ning pesitsedes — on vähearvulised. Harva esinevaist paigalindudest pesitsevad linna-äärise põõsais talvikud ja käblikud (ka kogu linna ulatusel) ning sootihase (*Parus palustris* auct.) „tsjävävävävä", kuusetihase *(Parus alter* L.) peenikest kõrget „tsivitsivit" ja tuttihase *(Parus cristratus* L.) „tsiörrrr'i" võib kuulda linnaserva parges. „Kõiki talvitavaid linde seob linnaga vaid kaudne huvi teataval perioodil; kevade poole lahkuvad nad sealt, asudes põliseile pesitamiskohile. Peale nende äralendu algab lõunapoolseil mail talvitavate, kuid meil pesitsevate rändlindude juurdevool. Esimesina ilmuvad märtsikuu alul asundusina linna puiestikes pesitsevad mustad varesed, kes järjekindlalt iga aasta oma pesi rohkesti katsuvad puude otsa ehitada. Kuid tavaliselt püüab inimene neid hävitada, ja seda täie õigusega, sest vareste ülespidamine on kärarikas ja rahurikkuv." Eriti tähelepandav on see Kassitoomil n. n. „Varesemäe" väikest küngast katva puistu võrastikus.

Pööripäeva ümber saabuvad kuldnokad ja lõokesed ning kuulutavad algavat kevadet. Märtsi lõpuks ja aprilli aluks on lumikatte paksus tavalisesti alanenud ja enne sulasid tuleb põletuspuid rohkem linna. Sulailmadega roogitakse lund katuseilt maha ja talispordi-hooaeg lõpeb; halvenenud teedega on võõrliiklemine takistatud ja üksvahe tõusevad aineste turuhinnad.

Lumikate kahaneb alguses aeglaselt, lõpuks õige ruttu. Aprilli keskel on lumikate harilikult juba kadunud. Samuti avaneb Emajõgi linna vahel, kus soojem, varemalt kui väljaspool asulat. Jää muutub varssi ka seal murduvaks, nii et jõge kasutav võõrliiklemine lakkab. Alul sulab kohapealne jääkate pea märgatamatult ja jääminekut nagu ei olegi (vt. 172. joon.), jää muutub hapraks ning hõredaks ja sildade vahel ning sadamas läigib mitmel pool vesi vastu. Siis aga hakkab Emajõe koolmetes ning luhal säilinud ja lisajõestiku ning eriti ulatusliku Võrtsjärve jääkate jõgepidi alla liikuma. Seega esineb linna kohal jää minek sageli mõni aeg peale jõe avanemist. See ei ole aga mingis ühenduses jõe enda avanemisega, vaid seda kutsub esile mainitud võõrjää, mis, olenedes tuuleoludest, jõge mööda alla liigub. Jääpangad keerlevad ja hõõruvad üksteist allavett liikudes ja siis on näha jõel neid ümmardunud jääklompe, mida nimetatakse „pannkook-jääks" ja mille pinnal on sageli kärnilisi ning pudelipõhja-taolisi mustjaid ning rohekaid jääkärakaid. Sajab tol ajal veel lund, siis katab ta veepinda lörtsina. Keset jõge kõrvaldab seda kiirem voolus ja liikuv jää, kallaste läheduses ja Tähtvere, Kalmistu ning Jaama alusel üleujutatud luhal aga püsib see lumipuder kauemini pinnavees, hakkab lainetusel loksuma ja kerib end kokku silindritaolisiks rulleks, mis pooleks lõikudes selgejoonelist kangastruktuuri osutavad. Jääminekul on tähiteldav ka kiirem veetõus. Ühes võõrjää rohkusega tekitab ta sageli sildade all ja kitsamail kohil jääummistusi. Vahel saab mitme meetri kõrguste jääpankade kuhjumine linna-

Tartu, lk. 345